

Kommittédirektiv

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gigabitinfrastruktur

Beslut vid regeringssammanträde den 29 augusti 2024.

Sammanfattning

Europaparlamentet och rådet har antagit förordning (EU) 2024/1309 av den 29 april 2024 om åtgärder för att minska kostnader för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation, om ändring av förordning (EU) 2015/2120 och om upphävande av direktiv 2014/61/EU (gigabitinfrastrukturförordningen). En särskild utredare ska föreslå de anpassningar och kompletterande författningsbestämmelser som gigabitinfrastrukturförordningen ger anledning till. Utredaren ska bl.a.

- kartlägga vilka regelverk som kan anses omfattas av förordningens bestämmelser och analysera om befintlig reglering behöver ändras eller kompletteras med anledning av förordningen,
- klargöra förutsättningarna för inrättandet av en nationell digital ingångspunkt och införandet av centrala informationspunkter och föreslå hur sådana system skulle kunna utformas,
- föreslå vilken eller vilka myndigheter som ska få i uppdrag att vara behöriga nationella tvistlösningsorgan, och
- lämna de förslag, inklusive författningsförslag, i övrigt som är nödvändiga eller annars bedöms lämpliga för att komplettera förordningen.

Uppdraget ska redovisas senast den 19 september 2025.

EU-förordningen

Gigabitinfrastrukturförordningen utgör en revidering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation (utbyggnadsdirektivet) men bygger även på Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1972 om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (kodexen). Syftet med förordningen är att bidra till en kostnadseffektiv och snabb utbyggnad av nät med mycket hög kapacitet inom unionen. Vidare ska förordningen skapa förutsättningar för ökat tillträde till befintlig fysisk infrastruktur, mer ändamålsenlig samordning av bygg- och anläggningsarbeten samt tillgång till dessa, ökad utbyggnad av och tillgång till bredbandsinfrastruktur i byggnader samt effektiviserade och digitaliserade tillståndsförfaranden.

Gigabitinfrastrukturförordningen trädde i kraft i maj 2024 och ska tillämpas fr.o.m. den 12 november 2025. Artiklarna 5.6 och 11.6 ska dock tillämpas fr.o.m. den 11 maj 2024, artikel 17 ska tillämpas fr.o.m. den 15 maj 2024, artikel 10.1, 10.2 och 10.3 ska tillämpas fr.o.m. den 12 februari 2026, och artiklarna 4.3, 6.1, 7.2, 7.3, 12.1, 12.2 och 12.3 ska tillämpas fr.o.m. den 12 maj 2026.

Uppdraget att kartlägga berörda svenska regelverk

Det finns ett behov av att identifiera vilka svenska regler som berörs av gigabitinfrastrukturförordningen, samt om och i så fall hur dessa behöver upphävas, anpassas eller kompletteras med anledning av förordningen.

Utbyggnadsdirektivet har implementerats genom lagen (2016:534) om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät (utbyggnadslagen) och kodexen införlivades i svensk lagstiftning genom lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation (LEK). Gigabitinfrastrukturförordningen ändrar även bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2120 av den 25 november 2015 om åtgärder rörande en öppen internetanslutning och om ändring av direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster och förordning (EU) nr 531/2012 om roaming i allmänna mobilnät i unionen. Det finns bestämmelser i LEK om tillsyn och sanktioner med anledning av förordning (EU) 2015/2120.

Reglerna om tillståndsgivning i miljöbalken, lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och väglagen (1971:948) kan påverkas av exempelvis artiklarna 7 och 8 i gigabitinfrastrukturförordningen. Frågor om ledningsrätt, vilka prövas enligt bestämmelser i ledningsrättslagen (1973:1144) och ledningsrättskungörelsen (1973:1148), kan också beröras av dessa artiklar.

Vidare kan krav i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338) på att byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bredbandsanslutning, behöva anpassas för att överensstämmelse med förordningen ska uppnås enligt artiklarna 9 och 10 i förordningen.

Därutöver införs genom gigabitförordningen en princip om s.k. tyst medgivande om den behöriga myndigheten inte har fattat ett beslut inom tillämplig tidsfrist (artikel 8.1). Långsam handläggning kan som huvudregel inte läggas till grund för att bevilja ett tillstånd enligt svensk rätt. En sådan ordning skulle även kunna strida mot flera principer i det svenska rättssystemet däribland det kommunala självstyret. Det finns samtidigt en möjlighet att avvika från denna princip om andra särskilt utpekade rättsmedel görs tillgängliga för sökande (artikel 8.2).

Av artikel 1.5 framgår att förordningen inte påverkar medlemsstaternas ansvar för att skydda nationell säkerhet och deras befogenhet att skydda andra väsentliga statliga funktioner, inbegripet att säkerställa statens territoriella integritet och upprätthålla lag och ordning. Undantag från befintliga eller föreslagna bestämmelser med hänvisning till nationell säkerhet kan bli aktuellt exempelvis gällande tillträde till skyddsvärda byggnader men även i flera andra situationer.

Utredaren ska därför

- kartlägga vilka svenska regler som kan anses omfattas av tillämpningsområdet för förordningens bestämmelser,
- analysera om reglerna behöver upphävas, ändras eller kompletteras med anledning av förordningen,
- lämna förslag på hur Sverige kan avvika från kravet i artikel 8.1 om s.k. tyst medgivande genom uppfyllande av artikel 8.2 a, och
- ta ställning till behovet av undantag från befintliga eller föreslagna bestämmelser med hänsyn till nationell säkerhet eller skydd av andra väsentliga statliga funktioner samt lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska vid utformningen av sina förslag noga beakta skyddet för grundläggande fri- och rättigheter, däribland yttrande- och informationsfriheten samt äganderätten, behovet av att upprätthålla ett högt skydd för den nationella säkerheten och tydlighet för att främja investeringar i infrastruktur. Utredarens förslag ska även utformas utifrån kostnadseffektivitet och så att företagens och myndigheternas totala regelbörda och kostnader inte ökar mer än nödvändigt. Utredaren ska ta medborgarnytta, effektivitet och konkurrenskraft i beaktning.

Om det som en följd av utredarens förslag i övrigt bedöms nödvändigt, får utredaren ta upp och lämna förslag i närliggande frågor.

Uppdraget att föreslå sanktionsbestämmelser

Medlemsstaterna ska enligt gigabitförordningen fastställa regler om sanktioner för överträdelse av förordningen eller av något av de bindande beslut som antagits av de behöriga organ som avses i artikel 14 (artikel 15). Sådana beslut kan exempelvis vara beslut om tillträde till befintlig infrastruktur eller rörande rättigheter och skyldigheter enligt artikel 4 och artikel 6 (artikel 13.1). Sanktionerna bör enligt skäl 69 i förordningen vara lämpliga, effektiva, proportionella och avskräckande. Exempel på sådana sanktioner kan vara sanktionsavgifter eller andra typer av ekonomiska sanktioner.

Utredaren ska därför

- kartlägga och analysera vilka sanktioner som ska tillämpas vid överträdelse av förordningen eller av något av de bindande beslut som antagits av behöriga nationella tvistlösningsorgan, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att införa centrala informationspunkter samt en nationell digital ingångspunkt

Gigabitinfrastrukturförordningen ställer krav på att medlemsstaterna ska införa centrala informationspunkter (artikel 12.1) samt en enda nationell digital ingångspunkt (artikel 12.3) med bl.a. ökade krav på digitalisering av tillståndsgivningsprocesser och informationsdelning.

Enligt förordningen ska medlemsstater införa centrala informationspunkter som ska tillhandahålla lämpliga digitala verktyg såsom webbportaler, databaser, digitala plattformar eller digitala applikationer för att göra det

möjligt för sökande att online utöva alla rättigheter och fullgöra alla de skyldigheter som fastställs i förordningen (artikel 12.1). Artikel 12 ställer även krav på digitalisering av centrala informationspunkter. Enligt förordningen ska det finnas en enda nationell digital ingångspunkt till de centrala informationspunkterna (artikel 12.3).

Utredaren ska därför

- föreslå vilken myndighet som ska utses att vara ansvarig för Sveriges nationella digitala ingångspunkt,
- analysera och föreslå en struktur för införandet av centrala informationspunkter i Sverige, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredarens förslag ska utformas utifrån kostnadseffektivitet och så att företagens och myndigheternas totala regelbörda och kostnader inte ökar mer än nödvändigt. Utredaren ska ta medborgarnytta, effektivitet, konkurrenskraft och nationell säkerhet i beaktning.

Uppdraget att föreslå tvistlösningsorgan

Enligt gigabitinfrastrukturförordningen ska parter ha en rätt att hänskjuta vissa tvister till ett behörigt nationellt tvistlösningsorgan som inom angivna tidsramar ska lösa tvisten och utfärda ett bindande beslut (artikel 13). Gigabitinfrastrukturförordningen ställer också krav på att medlemsstaterna ska inrätta eller utse ett eller flera behöriga organ som ska utföra de uppgifter som tilldelats det nationella tvistlösningsorganet i enlighet med artiklarna 13 och 14 i förordningen.

Utredaren ska därför

- analysera och föreslå vilken eller vilka myndigheter som ska utses som ansvariga nationella tvistlösningsorgan i enlighet med förordningen, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att lämna anslutande förslag

En analys av gigabitinfrastrukturförordningen kan ge vid handen att befintliga svenska regler behöver ändras eller kompletteras med anledning av

förordningen. Det kan inte heller uteslutas att regeländringar eller kompletteringar av regelverk är lämpligt i övrigt med anledning av förordningen.

Förordningen fastställer minimikrav för uppnående av förordningens övergripande mål enligt artikel 1.1. Enligt artikel 1.3 får medlemsstaterna behålla eller införa åtgärder i enlighet med unionsrätten som är striktare eller mer detaljerade än dessa minimikrav, om de syftar till att främja gemensam användning av befintlig fysisk infrastruktur eller möjliggöra en effektivare utbyggnad av ny fysisk infrastruktur.

Kritisk infrastruktur som kräver hög nivå av säkerhet kan undantas från kraven i förordningen enligt bl.a. artikel 1.5. Vidare är sådana nätelement som används för att tillhandahålla dricksvatten direkt undantagna från definitionen av sådan infrastruktur som omfattas av förordningen (artikel 2.4). Syftet är att säkerställa att infrastrukturen och tjänsterna som tillhandahålls genom infrastrukturen inte ska påverkas (se skäl 20). Enligt gällande lagstiftning kan även kommuner ansöka hos länsstyrelsen om att t.ex. klassa vattentorn som skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305) och skyddsförordningen (2010:523). En sådan klassificering kan hindra att dessa också används för utbyggnad av konnektivitetsinfrastruktur. Kritisk infrastruktur, såsom exempelvis vattentorn kan samtidigt vara lämpliga för inplacering av konnektivitetsinfrastruktur eftersom dessa ofta är placerade högt och i, eller nära, tät bebyggelse. Nyttan av en snabbare och mer effektiv utbyggnad av konnektivitetsinfrastruktur behöver därför vägas mot en hög nivå på säkerhet för kritisk infrastruktur. Om krav på säkerhet kan upprätthållas skulle nyttjandet av kritisk infrastruktur för inplacering av sändarplatser, bidra till en snabbare utbyggnad av t.ex. 5G-näten.

Artiklarna 7 och 8 i gigabitinfrastrukturförordningen ställer krav på digitaliserade och effektiva tillståndsgivningsprocesser på nationell nivå. En särskild utmaning finns samtidigt kopplad till utbyggnad och reparation av gränsöverskridande konnektivitetsinfrastruktur där operatörer ofta behöver förhålla sig till tillståndsgivningsprocesser i två eller fler länder.

Utredaren ska därför

- analysera i vilken utsträckning det är nödvändigt eller lämpligt att ändra eller komplettera svensk rätt i andra avseenden än de som berörs ovan,
- analysera om och i så fall föreslå hur tillträde till viss kritisk infrastruktur skulle kunna underlättas med bibehållen säkerhet,

- lämna förslag på åtgärder som syftar till att underlätta för operatörer vid gränsöverskridande tillståndprocesser, och
- lämna nödvändiga förslag, inklusive författningsförslag.

Utredarens förslag ska utformas utifrån kostnadseffektivitet och så att företagens och myndigheternas totala regelbörda och kostnader inte ökar mer än nödvändigt. Utredaren ska ta medborgarnytta, effektivitet och konkurrenskraft i beaktning.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska analysera och redovisa konsekvenserna av förslagen i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Om förslagen kan förväntas leda till kostnadsökningar för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Utredaren ska vidare redovisa förslagets konsekvenser för tillsynsmyndigheter såsom kommuner och statliga myndigheter, samt företag. Utredaren ska även redovisa om, och i så fall hur, förslagen får konsekvenser för grundläggande fri- och rättigheter. I 14 kap. 3 § regeringsformen anges att en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen. Det innebär att en proportionalitetsprövning ska göras under lagstiftningsprocessen. Om något av förslagen i förordningen eller betänkandet påverkar den kommunala självstyrelsen ska därför en konsekvensanalys samt avvägningar som lett fram till förslag i betänkandet särskilt redovisas.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska ha en dialog med och inhämta upplysningar från Post- och telestyrelsen. Utredaren ska även, i den utsträckning som bedöms lämpligt, ha en dialog med och inhämta upplysningar från tillståndsgivande myndigheter, övriga berörda myndigheter, näringslivet och organisationer som berörs av uppdraget.

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta annat relevant arbete som bedrivs inom Regeringskansliet, inom EU och andra internationella fora som exempelvis Organet för europeiska regleringsmyndigheter för elektronisk kommunikation (BEREC) med anledning av genomförandet av gigabitinfrastrukturförordningen.

Utredaren bör, om det bedöms lämpligt och främjar uppdraget, också undersöka hur andra medlemsstater planerar att genomföra förordningen.

Uppdraget ska redovisas senast den 19 september 2025.

(Finansdepartementet)